

UN PAÍS DE PARAULES

Un món de mons

FRANCESC CALAFAT

**En un món fet de nacions
(i altres textos i papers)**

Joan Francesc Mira

Leonard Muntaner, Editor

Palma, 2008. 174 pàgines

Joan Francesc Mira, es contemple per on es contemple, és un personatge ben singular, obsedit a ser un escriptor normal en una llengua que una part grossa del seu país ignora, i, a més, en escriure des d'una perspectiva universal en una comunitat en què tot allò que faça referència a la pròpia peculiaritat i estiga escrit en el seu idioma és vist automàticament amb una mirada cavernària i amb una actitud antimoderna i antieuropea. Malgrat la invisibilitat oficial, i no tan sols oficial, Mira, com tants altres escriptors valencians, amb una dignitat extraordinària elabora una obra de primer ordre que abasta diversitat de registres que meravella: des de la creació narrativa (ja es parla de l'aparició a la tardor de la novel·la *El professor d'història*) a la traducció de textos centrals de la cultura occidental (*Divina Comèdia*, *Evangelis*) o encara la fresca versió de *Contra els galileus* de Julià l'Emperador, dit l'Apòstata, sense oblidar el seu gènere més transitat, l'assaig, amb la publicació recent d'*En un món fet de nacions*.

Davant el títol *En un món fet de nacions* un lector potser dirà "ja està una altra vegada l'autor parlant del mateix". I tindrà raó, en part. I en part, no. Perquè per molt que diguem, és un tema present, que crema més que mai, que alça ampolles, perquè a Espanya ara, només cal llegir aquest periòdic, hi ha tot un personal que està fent servir amb una virulència desfermada un discurs nacionalista centralista contra les identitats perifèriques. Així sí, mirant de dissimular-ho en un llenguatge neutre (estat, ciutadans...) i amb un objectiu ben definit. Com que són conscients que els seus objectius cauen més enllà de la Constitució, els cal demonitzar les identitats culturals i nacionals que no siguin espanyoles, perquè ja se sap que els catalans, els gallecs i companyia no són ciutadans, sinó nacionalistes; no defensen l'individu, sinó llengües i territoris; no viuen en situacions concretes, sinó en essències. Amb arguments d'aquesta altura, aspiren a expulsar de la legalitat un grapat gens menyspreable de persones. L'objectiu és ben transparent. Saben, com deia Bobbio, que la defensa dels drets fonamentals ha servit per a crear en les democràcies lleis que els reconeixen, i amb la legalitat en la mà els ciutadans poden reivindicar els seus drets. Per tant, si es canvia la llei, desapareixen els drets. Quedarien obviades així la *Carta europea de les llengües regionals o minoritàries* (aprovada i ratificada per l'Estat espanyol) o la *Declaració universal de drets lingüístics*, aprovada per unanimitat pel Congrés dels Diputats.

Enmig d'aquesta croada, el llibre de Joan Francesc Mira és higiènic, il·luminador i d'una raonabilitat que esborrona.

Joan Francesc Mira, fotografiat a la seua casa de Castelló. / ÀNGEL SÁNCHEZ

Així, a partir de la idea que la identitat individual està estretament relacionada amb alguna mena d'identificació de grup, enfoca la qüestió de la identitat col·lectiva o nacional des d'un

Les circumstàncies evolucionen, i de problemes, n'apareixen de nous

punt vista global: té en compte la gamma àmplia de factors que la formen, com poden ser la història, la societat, el poder, la llengua, la literatura, la psicologia social, les tensions nacionals o culturals... tot això, explicat

amb nombroses referències a la història europea.

Qui conega l'obra de Mira coneixerà ja les seues idees mestres, però el discurs, l'impuls, els matisos i els raonaments d'aquest llibre contenen saba nova, perquè les circumstàncies evolucionen, i de problemes, n'apareixen de nous. A més, el fil conductor del pensament de l'autor és sovint una resposta implícita o explícita a idees confuses o malintencionades que dia a dia s'amollen sobre aquesta realitat tan polièdrica. El valor del llibre resideix en la claredat i precisió dels arguments, la vivacitat de l'estil, no exempt d'ironia, i sobretot pel fet que fuig dels apriorismes i les rigideses, i raona des de la perplexitat i la complexitat, sense descartar la implicació personal. Els articles to-

quen moltes qüestions, com ja hem dit abans, però segurament les més reeixides siguem les que estudien l'evolució de les llengües i els mecanismes de la seua creació com a llengües literàries; l'evolució dels contorns i dels nous conflictes i l'amplitud de situacions que genera la relació entre immigració, país i identitat.

Com Benedict Anderson, Charles Taylor o David Miller, per posar tres estudiosos del tema ben diferents, Joan Francesc Mira pertany a aquesta estirp d'intel·lectuals que, al marge que coincidisques amb els seus interessos o no, s'enfronten a una realitat tan peluda i esquerpa i alhora tan personal com aquesta amb una amplitud de mires i una profunditat del tema gens o poc habitual en aquesta Espanya nostra.

Somnis d'ultramar

Cementiri dels anglesos

Isidre Martínez Marzo

Editorial 3 i 4

València, 2008. 142 pàgines

Isidre Martínez Marzo és un dels lírics valencians amb una personalitat més definida. Poeta de tall profund i amb olfacte per a captar la càrrega de vida i de sentit que pot oferir el paisatge, especialment el dels entorns de Dénia, aquest tros de natura ja treia el nas en *La casa perduda*, el seu primer llibre de poemes, i esclata amb lluminositat portentosa en *Hostes*, llibre mereixedor del premi Carles Riba de fa tres anys. Amb *El cementiri dels anglesos* viatgem de la metàfora i l'espurneig del vers al soroll d'uns carrers i a la concreció d'unes vivències imaginades de la Dénia recreada de la segona part del segle XIX. M'imagino Isidre

Martínez pensant davant les làpides d'aquell cementiri que dugué aquells germans Rankin de Terranova a travessar tot el món, mai més ben dit, per a anar a raure a Dénia, un port en plena expansió comercial gràcies a la pansa. Un somni romàntic, l'aventura, els diners, la inde-

El 'Cementiri dels anglesos' recrea la Dénia de la segona part del segle XIX

pendència respecte a la família? Potser hi ha una mica de tot en Robert, el primer germà que ve a aquestes latituds. De fet, hi ve a aquestes latituds. De fet, hi ve a integrar-se en el negoci que du un cosí seu. Però després d'haver fregat la mort en un naufragi davant les terres de la Marina, desi-

tja fer vida de mariner, integrar-se en aquell món, viure amb intensitat una vida plena, modesta, sense grans pretensions, però sense patrons de cap mena, al marge de l'empresa familiar, conduïda per un cosí dèbil i perdulari, que trobarem en la seua passió pel joc en algunes de les pàgines més vibràtils de llibre. *El cementiri dels anglesos* creix amb diversos fronts a l'hora: els contrastos entre Terranova i Dénia, i la diferència de vida entre els germans Robert i John, que viu i es casa a la seua ciutat, fins que una desgràcia familiar el du a ell i la seua dona a Dénia. Isidre Martínez perfila i retrata amb certa eficàcia personatges i paisatge, però peca de melodramàtic en la història del cosí. Als protagonistes principals els falta una mica més de profunditat. Amb tot, la història avança bé, sense grans pretensions, però amb una eficàcia ajustada.

Una obra mestra

MANUEL BAIXAULI

A ls qui escrivim ens passa això: un fet, una notícia, una imatge, alguna cosa que oïm o somniem, per insignificant que sembla o siga, ens engega la grafomania i no reposem fins que no veiem sobre el paper el producte de tal passió. Això m'ha passat fa quatre dies. Jo que no llig diaris ni veig tele em trobe, a la bústia electrònica, un grapat de missatges condemnatoris d'un *Manifiesto por la Lengua Común*, redactat per Savater, Boadella, Vargas Llosa, Espada i altres, i al qual s'han adherit, entre altres, eminències com Losantos i Luis Aragonés ("Hay que defender a capa y espada nuestra lengua"). Em documente, m'empasse el *Manifiesto* en qüestió i, després, incitat per la seua originalitat i el seu enginy (per primera volta, després de tants anys, Boadella em fa riure!), em propose no de convèncer ningú, car si la realitat no els ha convençut poc hi tinc jo a fer, sinó a exercitar-me en la invenció d'altres manifestos del mateix estil.

Manifest en Defensa del Molt Discriminat Primer Món, menystingut i saquejat per l'egoisme i l'interès de la resta de països miserables. Manifest contra els Ciclistes i els Vianants, que, a les ciutats, dificulten la fluïda circulació dels resplendents vehicles de motor. Manifest per la Mà Dura i l'Ordre en el Matrimoni, en contra de les denúncies per aparents maltractaments impulsades per dones ressentides i homes probablement efeminats. Manifest pel Ciment i el Formigó, posats en perill pels arbres i pel fonamentalisme ecologista que impera en les administracions públiques i privades. Manifest Contra el Llibre i la Lectura, per l'amenaça que suposen contra el benèfic ús de la televisió i els videojocs. Manifest Contra els Disminuïts Físics i els Passejadors de Criatures, que, armats amb cadires de rodes, molesten i encara fan mala cara quan els honrats conductors aparquem cotxes i camions damunt la vorera. Manifest per una Presència més Contudent del Futbol als Mitjans de Comunicació, en detriment de l'omnipresència actual en aquests de la cultura i la ciència. Manifest per...

En fi, ho deixo córrer. Se m'amuntega la feina. Millor, en triaré un, el redactaré i començaré a demanar firmes. Però quin trie? Tots són bastant absurds, injustificats, abusius i ridículs, però cap no arriba a l'altura del *Manifiesto*. Els principals redactors del *Manifiesto* han aconseguit, definitivament, després d'una vida dedicada a la creació, alguns amb trajectòria notable, la seua obra mestra.

Els qui, en un altre nivell, també ens dediquem a la creació ens preguntem, amb enveja, què ens cal per a arribar a tal grau d'excel·lència. Sobre-dosis de ressentiment? Menyspreu per qui no pensa o escriu o parla com tu? Odi a la diversitat i desig de reducció? Ceguesa voluntària?...

Llàstima. En cap d'aquests aspectes estic a la seua altura.